بسم الله الرحمن الرحيم

حقوق اعتبارات اسنادی

(تجاری و تضمینی)

جلد دوم

معامله اعتبار اسنادی به معنای خاص

(تشکیل، آثار، و انحلال)

چاپ دوم

تألیف

دکتر ماشاءاله بناء نیاسری

مشاور حقوقی و داور تجاری

مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی

تهران ـ ۱۳۹۹

سرشناسه : بناء نیاسری، ماشاءاله، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور :حقوق اعتبارات اسنادی (تجاری و تضمینی)/ تالیف ماشاءاله بناءنیاسری.
مشخصات نشر :تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش، ۱۳۹۹
مشخصات ظاهری : ۲ ج.
شابک : دوره : ۶-۷۳-۸۰۴۰-۶۰۰-۹۷۸ ، ج ۱ : ۰-۶۲-۸۰۴۰-۶۰۰-۹۷۸ ، ج ۲ : ۱-۶۵-۸۰۴۰-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی : فیپا
یادداشت : ص.ع. به انگلیسی: Mashallah Bana Niasari. Law of letters of credit (commercial & standby)
یادداشت : ج. ۲ (چاپ اول: ۱۳۹۵) (فیپا).
یادداشت : کتابنامه.
مندرجات : ج. ۱. مباحث مقدماتی.ـ ج. ۲. معامله اعتبار اسنادی به معنای خاص (تشکیل آثار و انحلال).
موضوع : اعتبار اسنادی
موضوع : Documentary credit
موضوع : اعتبار اسنادی -- تضمین‌نامه‌ها
موضوع : Documentary credit -- Standby
موضوع : اعتبار اسنادی -- قوانین و مقررات
موضوع : Documentary credit -- Law and legislation
موضوع : اعتبار اسنادی -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع : Documentary credit -- Law and legislation -- Iran
موضوع : بازرگانی بین‌المللی
موضوع : International trade
رده بندی کنگره : ۱۳۹۹ ۷ح۹ب/HG۳۷۴۶
رده بندی دیویی : ۳۳۲/۷۴۲
شماره کتابشناسی ملی : ۴۴۸۳۸۱۵

با مراجعه به فروشگاه اینترنتی شهردانش از مزایای خرید آنلاین و تخفیف ویژه برخوردار شوید

www.**shahredanesh**.com

عنوان : **حقوق اعتبارات اسنادی (تجاری و تضمینی) (جلد دوم)**

تألیف : **ماشاءاله بناء نیاسری**

ناشر : مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهردانش

نوبت چاپ : دوم

تاریخ چاپ : ۱۳۹۹

شمارگان : ۱۰۰۰

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۰۴۰-۶۵-۱

بهاء : ۳۰۰،۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است.

تهران ـ خیابان کریم خان زند ـ خیابان سنایی ـ خیابان نهم ـ خیابان گیلان ـ پلاک ۵

کد پستی ۱۵۸۵۷۴۳۱۱۱ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵/۴۵۳۹ تلفن: ۸۸۸۱۱۵۸۱ نمابر: ۸۸۸۱۱۵۸۰

Website: www.sdil.ac.ir Email: publication@sdil.ac.ir

به یاد مادرم

فاطمه (ساره) محمدبیکیان

۱۳۳۰-۱۳۹۴

فهرست علائم اختصاری

رک.	رجوع کنید به
ص.	صفحه
صص.	صفحات
ق.ت.ا.	قانون تجارت ایران
ق.م.ا.	قانون مدنی ایران

List of Abbreviations

Id.	Ibid
ISP98	International Standby Practices 1998
UCC	Uniform Commercial Code
UCP	Uniform Customs and Practice for Documentary Credits
URDG	Uniform Rules for Demand Guarantees

فهرست اجمالی مطالب

جلد دوم ـ معامله اعتبار اسنادی به معنای خاص (تشکیل، آثار، و انحلال)

تقسیم بحث..... ۱۹

فصل اول: تشکیل اعتبار اسنادی..... ۲۳

فصل دوم: آثار حقوقی معامله اعتبار اسنادی به معنای خاص. ۴۴۳

فصل سوم: تغییر مفاد اعتبار (اصلاح اعتبار) ۶۶۳

فصل چهارم: تصرفات ناقله ذی‌نفع در حقوق مالی ناشی از اعتبار ۶۸۱

فصل پنجم: اسباب سقوط تعهد بانک متعهد در برابر ذی‌نفع اعتبار ۷۳۷

نتیجه ۷۷۷

فهرست تفصیلی مطالب

جلد دوم ـ معامله اعتبار اسنادی به معنای خاص (تشکیل، آثار، و انحلال)

تقسیم بحث ۱۹

فصل اول: تشکیل اعتبار اسنادی ۲۳

گفتار اول ـ شرایط تشکیل اعتبار اسنادی ۲۴

مبحث اول ـ شرایط ماهوی ۲۵

مبحث دوم ـ شرایط شکلی ۲۹

گفتار دوم ـ مندرجات اعتبارنامه تجاری ۳۸

گفتار سوم ـ زمان تشکیل اعتبار ۵۲

گفتار چهارم ـ تأثیر گشایش اعتبار به نحو صحیح بر تعهد خریدار به تأدیه ثمن ۶۷

گفتار پنجم ـ تحلیل ماهیت حقوقی اعتبار اسنادی تجاری ۷۷

مبحث اول ـ تحلیل رابطه اعتبار اسنادی در قالب نظریه تعهد به نفع ثالث ۸۲

مبحث دوم ـ تحلیل اعتبار اسنادی در قالب عقد حواله قانون مدنی..... ۸۸

مبحث سوم ـ تحلیل اعتبار اسنادی در قالب عمل حقوقی دلگاسیون (نیابت در پرداخت) ۹۲

مبحث چهارم ـ تحلیل اعتبار اسنادی در قالب نظریه عقد ضمان ... ۹۶

مبحث پنجم ـ تحلیل اعتبار اسنادی در قالب نظریه تبدیل تعهد ... ۹۷

مبحث ششم ـ تحلیل اعتبار اسنادی به عنوان «قبول ضمنی برات» یا «تعهد به قبول برات» ۹۹

مبحث هفتم ـ اعتبار اسنادی به عنوان قرارداد بی‌نام (نظریه تحلیل اعتبار اسنادی در قالب ایجاب و قبول) ۱۱۲

مبحث هشتم ـ سایر نظریات در تحلیل حقوقی ماهیت اعتبار اسنادی. ۱۲۱

بند اول ـ اعتبار اسنادی به عنوان واگذاری حقوق ناشی از قرارداد گشایش اعتبار به ذی‌نفع ۱۲۱

بند دوم ـ نظریه استاپل ۱۲۳

بند سوم ـ اعتبار اسنادی به عنوان یک «ابزار خاص تجاری» ۱۲۶

مبحث نهم ـ نظریه مورد اختیار: تحلیل اعتبار اسنادی به عنوان عمل حقوقی یک‌جانبه (ایقاع) ۱۳۷

گفتار ششم ـ اوصاف تعهد گشاینده اعتبار در برابر ذی‌نفع ۱۵۰

مبحث اول ـ تعهد گشاینده اعتبار، «التزامی لازم» است. ۱۵۱

مبحث دوم ـ تعهد گشاینده اعتبار، «التزامی مستقل» است. ۱۶۰

بند اول ـ مفهوم و مبانی حقوقی و اقتصادی اصل استقلال اعتبار اسنادی ۱۶۲

بند دوم ـ آثار حقوقی اصل استقلال اعتبار اسنادی از روابط حقوقی مقدماتی منجر به گشایش اعتبار ۱۸۱

عنوان اول ـ عدم امکان استناد به ایرادات یا دفاعیات ناشی از رابطه معاملاتی پایه یا ایرادات یا دفاعیات ناشی از قرارداد گشایش اعتبار از سوی گشاینده در برابر ذی‌نفع جهت توجیه امتناع از ایفای تعهد اعتبار ۱۸۶

عنوان دوم ـ عدم برقراری ملازمه میان انحلال یا تغییر مفاد معامله پایه یا قرارداد گشایش اعتبار و انحلال یا تغییر مفاد معامله اعتبار اسنادی ۲۱۰

عنوان سوم ـ عدم تقید معامله اعتبار اسنادی به شروط مندرج در معامله پایه یا قرارداد گشایش اعتبار ۲۱۳

عنوان چهارم ـ عدم مسئولیت بانک گشاینده اعتبار در قبال تخلف از اجرای معامله پایه ۲۱۶

عنوان پنجم ـ عدم التزام بانک گشاینده اعتبار به اطلاع از عرف‌های تجاری مرتبط با معامله پایه..... ۲۱۸

عنوان ششم ـ عدم تأثیر ورشکستگی متقاضی بر تعهد بانک گشاینده در برابر ذی‌نفع اعتبار ۲۴۰

عنوان هفتم ـ تأثیر اصل استقلال اعتبار بر نحوه دادرسی و منع به کارگیری پاره‌ای از آیین‌های دادرسی..... ۲۶۶

بند سوم ـ استثناء یا استثنائات اصل استقلال اعتبار ۲۹۲

عنوان اول ـ تقلب، استثنایی جهانی بر اصل استقلال اعتبار ۲۹۴

۱- مفهوم، معیار، و مبنای حقوقی پذیرش قاعده تقلب در حقوق اعتبارات اسنادی..... ۲۹۵

۲- مصالح مبنایی پذیرش قاعده تقلب در حقوق اعتبارات اسنادی..... ۳۲۳

الف ـ ملاحظات راجع به حفظ شهرت و جایگاه نهادهای حقوقی ۳۲۶
ب ـ ملاحظات راجع به بازدارندگی و دلسردی متقاضی در استفاده از اعتبار اسنادی ۳۲۷
ج ـ ملاحظات راجع به تأثیرات بازدارنده بر رفتار بانک گشاینده در معاملات اعتبار اسنادی ۳۳۲
۳- انواع تقلب در اعتبار اسنادی ۳۳۵
الف ـ تقلب در اسناد: ارائه اسناد متقلبانه ۳۵۶
ب ـ تقلب در معامله پایه ۳۶۱
۴- حقوق متقاضی اعتبار در فرض ارتکاب تقلب در اعتبار اسنادی..... ۳۷۵
الف ـ حقوق و اختیار متقاضی پیش از پرداخت وجه اعتبار به ذی‌نفع..... ۳۷۷
ب ـ حقوق متقاضی پس از پرداخت وجه اعتبار به ذی‌نفع ۳۸۸
۵- حقوق و تعهدات گشاینده اعتبار در فرض ارتکاب تقلب در اعتبار اسنادی..... ۳۹۷
الف ـ حقوق و تعهد گشاینده قبل از پرداخت در فرض تقلب ذی‌نفع..... ۳۹۸
ب ـ حقوق گشاینده پس از پرداخت در فرض تقلب ذی‌نفع ۴۰۴
۶- اشخاص مصون در برابر قاعده تقلب ۴۰۹
عنوان دوم ــ سایر استثنائات اصل استقلال اعتبار..... ۴۱۷
مبحث سوم ــ تعهد گشاینده، «تعهدی اسنادی» است. ۴۱۹
مبحث چهارم ــ تعهد گشاینده، تعهدی معلق است. ۴۲۳
فصل دوم: آثار حقوقی معامله اعتبار اسنادی به معنای خاص ۴۴۳
گفتار اول ــ تعهدات و حقوق گشاینده در برابر ذی‌نفع اعتبار... ۴۴۴
مبحث اول ــ تعهدات گشاینده در برابر ذی‌نفع اعتبار ۴۴۵
بند اول ــ تعهد گشاینده به بررسی اسناد ۴۴۶
عنوان اول ــ معیارهای کلی مطابقت اسناد ۴۴۸
۱- معیار انطباق دقیق اسناد..... ۴۴۸
۲- معیار انطباق عمده..... ۴۵۷

۳- معیار مختلط (معیار انطباق دوگانه) ۴۵۹
۴- معیار انطباق دقیق اقتصادی..... ۴۶۲
۵- معیار پذیرفته‌شده در مقررات موجود در زمینه اعتبار اسنادی..... ۴۶۴
عنوان دوم ـ ضوابط عینی تطبیق اسناد ۴۶۸
۱- ضوابط عینی تطبیق اسناد در مقررات «یوسی پی ۶۰۰»..... ۴۷۱
الف ـ ضوابط عمومی بررسی اسناد در مقررات «یوسی پی ۶۰۰»..... ۴۷۳
(یک) بانک در بررسی اسناد باید خود را محدود به ظاهر اسناد سازد..... ۴۷۳
(دو) لزوم وجود «همخوانی و هماهنگی» میان اسناد..... ۴۷۳
(سه) عدم بررسی اسنادی که ارائه آنها در اعتبار پیش‌بینی نشده است..... ۴۷۵
(چهار) لزوم بی‌توجهی به تعلیق غیراسنادی در مقام بررسی اسناد ۴۷۵
ب ـ ضوابط اختصاصی بررسی اسناد حمل ۴۷۵
(یک) ضوابط لازم‌الرعایه در بررسی اسناد حمل به معنای خاص..... ۴۷۶
۱-۱ ضوابط مشترک بررسی اسناد حمل به معنای خاص..... ۴۷۷
۲-۲ مقررات خاص «یوسی پی ۶۰۰» در زمینه اسناد حمل به معنای خاص ۴۸۸
۱-۲-۲ لزوم درج نام متصدی حمل در سند حمل و امضاء سند یا قابلیت انتساب سند حمل به صادرکننده سند به نحو دیگر..... ۴۸۸
۲-۲-۲ تصریح به اینکه کالا ارسال شده است..... ۴۸۹
۳-۲-۲ درج محل‌های مبدأ و مقصد حمل و ذکر محل یا محل‌های تغییر وسیله حمل..... ۴۹۱
۴-۲-۲ مجموعه کامل اسناد حمل..... ۴۹۶
۵-۲-۲ ذکر شروط قرارداد حمل و نقل..... ۴۹۸
۶-۲-۲ انطباق سند حمل با شروط اعتبار اسنادی از سایر جهات..... ۴۹۹
(دو) ضوابط لازم‌الرعایه در بررسی اسناد بیمه..... ۴۹۹
۱- ۲ کالای مورد پوشش بیمه..... ۴۹۹
۲-۲ صدور سند بیمه..... ۵۰۰
۳-۲ نوع سند بیمه..... ۵۰۱
۴-۲ نوع پوشش بیمه..... ۵۰۲
۵-۲ واحد پولی و مبلغ پوشش بیمه..... ۵۰۶
۶-۲ بطلان یا عدم نفوذ قرارداد بیمه یا ارتکاب جعل و تزویر در سند بیمه.... ۵۰۷
(سه) ضوابط لازم‌الرعایه در بررسی صورت‌حساب تجاری..... ۵۰۷
(چهار) ضوابط لازم‌الرعایه در بررسی سایر اسناد پیش‌بینی شده در اعتبار..... ۵۱۱

۲- ضوابط بررسی و تطبیق اسناد در مقررات «آی اس پی ۹۸» ۵۱۴
(یک) مطالبه‌نامه وجه اعتبار ۵۳۰
(دو) اعلامیه قصور یا وقوع سایر حوادثی که به ذی‌نفع اعتبار حق مطالبه می‌دهد.. ..... ۵۳۰
(سه) اسناد قابل معامله ۵۳۱
(چهار) اسناد حقوقی یا قضایی ۵۳۱
(پنج) سایر اسناد ۵۳۲
عنوان سوم ــ مهلت ایفای تعهد به بررسی اسناد ۵۳۲
بند دوم ــ لزوم اعمال دقت و رعایت حسن نیت در بررسی اسناد ۵۳۸
بند سوم ــ تعهد گشاینده به اعلام موارد عدم انطباق ارائه با مفاد اعتبار به ذی‌نفع (ارائه کننده) ۵۴۷
عنوان اول ــ تعهد گشاینده به اطلاع موارد عدم انطباق: مهلت دادن اطلاعیه، مفاد اطلاعیه عدم انطباق، و مخاطب اطلاعیه عدم انطباق..... ۵۴۸
عنوان دوم ــ ضمانت اجرای ندادن اطلاعیه عدم انطباق (اطلاعیه عدم پرداخت) یا عدم ذکر موارد عدم انطباق در اطلاعیه ۵۵۶
بند چهارم ــ تعهد گشاینده به پرداخت وجه اعتبار ۵۶۹
عنوان اول ــ نحوه ایفای تعهد گشاینده به پرداخت ۵۷۰
عنوان دوم ــ ضمانت اجرای تخلف گشاینده از ایفای تعهد اعتبار ۵۷۶
مبحث دوم ــ حقوق گشاینده در برابر ذی‌نفع ۵۸۸
بند اول ــ حقوق ناشی از نقض تضمین ذی‌نفع ۵۹۰
بند دوم ــ حقوق گشاینده در برابر ذی‌نفع به سبب قائم‌مقامی در پرداخت ۶۱۳
بند سوم ــ حق مطالبه بازپرداخت ۶۲۶
بند چهارم ــ تحصیل حق وثیقه بر اسناد و کالای مشروح در اسناد ۶۲۹

عنوان اول ــ صدور سند حمل به شکل بارنامه دریایی قابل معامله، و به حواله‌کرد ارسال‌کننده کالا یا بانک ثانوی ۶۳۸
عنوان دوم ــ صدور سند حمل به شکل بارنامه دریایی قابل معامله، و به حواله‌کرد بانک گشاینده اعتبار ۶۳۹
عنوان سوم ــ صدور سند حمل به شکل بارنامه دریایی قابل معامله، و به حواله‌کرد خریدار ۶۴۱
عنوان چهارم ــ صدور سند حمل به شکل بارنامه غیر قابل معامله یا سایر اسناد حمل ۶۴۱
گفتار دوم ــ حقوق و تعهدات ذی‌نفع اعتبار در برابر گشاینده .. ۶۴۴
فصل سوم: تغییر مفاد اعتبار (اصلاح اعتبار) ۶۶۳
گفتار اول ــ شرایط تغییر مفاد اعتبار ۶۶۵
گفتار دوم ــ اثر حقوقی تغییر مفاد اعتبار ۶۷۷
فصل چهارم: تصرفات ناقله ذی‌نفع در حقوق مالی ناشی از اعتبار ۶۸۱
گفتار اول ــ واگذاری طلب ناشی از اعتبار ۶۸۴
گفتار دوم ــ انتقال اعتبار ۷۰۱
مبحث اول ــ انتقال ارادی اعتبار ۷۰۳
بند اول ــ شرایط انتقال ارادی اعتبار ۷۰۳
بند دوم ــ آثار انتقال اعتبار ۷۱۴
بند سوم ــ ماهیت حقوقی انتقال ارادی اعتبار ۷۲۲
مبحث دوم ــ انتقال قهری اعتبار ۷۲۵
گفتار سوم ــ معامله اعتبار ۷۲۹

گفتار چهارم ـ انتقال برات صادره روی اعتبار ۷۳۲
فصل پنجم: اسباب سقوط تعهد بانک متعهد در برابر ذی‌نفع اعتبار ۷۳۷
گفتار اول ـ ایفای تعهد اعتبار (پرداخت)..... ۷۳۹
مبحث اول ـ مفهوم ایفای تعهد اعتبار ۷۴۰
مبحث دوم ـ مقام ایفاءکننده تعهد ۷۴۲
مبحث سوم ـ آثار ایفای تعهد اعتبار ۷۴۳
گفتار دوم ـ معامله اعتبار..... ۷۴۵
مبحث اول ـ شرایط معامله اعتبار ۷۴۶
مبحث دوم ـ ماهیت حقوقی معامله اعتبار ۷۵۰
مبحث سوم ـ آثار معامله اعتبار ۷۵۲
گفتار سوم ـ عدم انطباق ارائه، و عدم اغماض از موارد عدم انطباق... ..... ۷۵۵
گفتار چهارم ـ سقوط تعهد بانک متعهد به سبب انقضای مدت اعتبار..... ۷۶۳
گفتار پنجم ـ سایر اسباب سقوط تعهد گشاینده در مقابل ذی‌نفع طبق مقررات مورد مطالعه در زمینه اعتبار اسنادی..... ۷۷۰
نتیجه ۷۷۷
فهرست منابع و مآخذ..... ۷۹۹

جلد دوم

معامله اعتبار اسنادی به معنای خاص (تشکیل، آثار، و انحلال)

تقسیم بحث

آشنایی با هریک از حوزه‌های معارف بشری در نخستین گام، نیازمند فراگیری اصطلاحات رایج در آن حوزه معرفتی است، چندان که در گذشته به درستی به متخصصان یک رشته «اهل اصطلاح» گفته می‌شده است. این راهی است که ما در جلد اول کتاب پیموده‌ایم. در این بخش خواهیم دید که آشنایی با آن اصطلاحات و تقسیم‌بندی‌هایی که در بخش قبل آموخته‌ایم، کلید حل چه مسائلی در قلمرو حقوق اعتبارات اسنادی می‌تواند بود. در بخش گذشته، در مقام بیان ترکیب معامله اعتبار اسنادی به معنای عام، دیدیم که داستان اعتبار اسنادی با توافقی آغاز می‌شود که خریدار و فروشنده در قرارداد بیع می‌نمایند، و بر اساس آن اعتبار اسنادی را به عنوان روش پرداخت ثمن برمی‌گزینند. بدین‌سان، شرط گشایش اعتبار اسنادی، یکی از شروط قرارداد پایه خواهد شد؛ شرطی که موجد تعهدی جدید در کنار تعهد به تأدیه ثمن است. هرچند تعهد به گشایش اعتبار اسنادی، مقدمه ایفای تعهد به تأدیه ثمن می‌باشد، لکن به عنوان یک تعهد جدید، مسائل حقوقی ویژه خود را مطرح می‌سازد. مسائلی همچون زمان اجرای تعهد به گشایش اعتبار، مکان اجرای تعهد، تخلف از اجرای شرط گشایش اعتبار، اعم از تأخیر در اجرا یا عدم اجرای شرط و آثار حقوقی آن (ضمانت اجراهای تخلف از شرط گشایش اعتبار اسنادی)، عدم امکان (ممتنع شدن) اجرای شرط گشایش اعتبار اسنادی یا دشواری اجرای این شرط و آثار حقوقی آن، از جمله این مسائل است. با وجود اهمیت این پرسش‌ها، شرط «پرداخت به روش اعتبار اسنادی» شرطی از شروط قرارداد بیع است، و لذا مسائل حقوقی آن و ضمانت اجراهای تخلف از این شرط را باید در قواعد عمومی قراردادها و حقوق بیع دید. به دیگر سخن، کتاب حاضر که مباحث راجع به رابطه اعتبار اسنادی به معنای خاص را در کانون توجه خود قرار است، تاب گنجایش این مباحث را ندارد. متعاقب توافق خریدار و فروشنده بر پرداخت به روش اعتبار اسنادی، خریدار به عنوان مشروط علیه این شرط فعل حقوقی، به بانکی مراجعه خواهد کرد، و با تکمیل فرمی تحت عنوان «تقاضانامه اعتبار اسنادی»،

پیشنهاد (ایجاب) گشایش اعتبار اسنادی را به نفع شخص ثالثی به بانک طرف مراجعه خواهد داد. در صورت موافقت بانک با این ایجاب، بدین‌سان قراردادی میان خریدار که اینک در این قرارداد «متقاضی اعتبار» نامیده می‌شود، و بانک تشکیل خواهد گردید؛ قراردادی که از آن به عنوان «قرارداد گشایش اعتبار» یا «قرارداد بازپرداخت» یاد می‌شود. قرارداد بازپرداخت، گذشته از آنکه به عنوان یک عقد، تابع قواعد عمومی قراردادها است، شرایط اختصاصی ویژه خود را نیز دارد. مطالعه شرایط اختصاصی صحت قرارداد بازپرداخت، ماهیت حقوقی‌ای قرارداد، حقوق و تعهدات ناشی از قرارداد بازپرداخت، و ضمانت اجراهای تخلف از آن موضوع مهم دیگری است که نیازمند نگارش رساله علمی مستقلی است، و از حوصله رساله علمی حاضر خارج است.[۹۹۳] به موجب قرارداد بازپرداخت، بانک در برابر متقاضی، خود را متعهد می‌سازد، اعتبارنامه‌ای را با ویژگی‌های خواسته‌شده، به نفع فروشنده تعیین‌شده صادر نماید. با صدور اعتبارنامه، رابطه حقوقی جدید و مستقل از دو رابطه حقوقی پیشین، یعنی رابطه معاملاتی پایه و قرارداد گشایش اعتبار، میان گشاینده و فروشنده که اینک در این رابطه «ذی‌نفع اعتبار» نامیده می‌شود، شکل می‌گیرد. اصطلاح «اعتبار اسنادی» به رابطه حقوقی‌ای که در اثر «تشکیل اعتبار» میان گشاینده ـ ذی‌نفع پدید می‌آید، اطلاق می‌گردد. بی‌گمان، دو رابطه حقوقی دیگر، زمینه شکل‌گیری این رابطه را فراهم می‌سازند، ولی اعتبار اسنادی به معنای مصطلح نیستند؛ به تعبیر دقیق‌تر، رابطه اعتبار اسنادی، عمل حقوقی‌ای است که برای اجرای تعهدات ناشی از روابط حقوقی مقدم بر آن تشکیل می‌شود. بدین مناسبت، رابطه حقوقی میان گشاینده ـ ذی‌نفع را «معامله اعتبار اسنادی به معنای خاص» نام داده‌ایم، و بر آنیم در این بخش به بررسی شرایط تشکیل این رابطه، آثار حقوقی ناشی از تشکیل اعتبار، اجرای مفاد عمل حقوقی اعتبار اسنادی، و سرانجام به بررسی اسباب انحلال این رابطه حقوقی بپردازیم. برای این منظور، مباحث این بخش را طی پنج فصل ارائه خواهیم داد: نخست مباحث راجع به زمان تشکیل

---

۹۹۳. برای مطالعه پاره‌ای از مسائل علمی مطرح درباره قرارداد گشایش اعتبار از جمله رک.

E.P. Ellinger, ***The Relationship between Banker and Buyer under Documentary Letters of Credit***, (1966) 7 University of West Australia Law Review 40; Malkolm Clarke, ***Bankers' Commercial Credits amoung the High Trees***, (1974) 33 Cambridge Law Journal 260.

اعتبار، مندرجات لازم برای تنظیم اعتبار، طرف‌های رابطه اعتبار اسنادی، و ماهیت حقوقی اعتبار اسنادی را مطالعه می‌کنیم (فصل اول)؛ آنگاه آثار حقوقی معامله اعتبار اسنادی به معنای خاص، یعنی حقوق و تعهدات ناشی از این معامله بررسی می‌شود (فصل دوم)؛ در ادامه، انواع تصرفات ناقله ذی‌نفع اعتبار در حقوق و اختیارات و تضمینات ناشی از اعتبار اسنادی، و تأثیرات هریک از این تصرفات ناقله بر رابطه اعتبار اسنادی مورد بحث قرار خواهد گرفت (فصل سوم)؛ تغییر مفاد اعتبار، شرایط و آثار آن موضوع مهم دیگری است که در این بخش باید مطالعه شود (فصل چهارم)؛ و سرانجام، پایان رابطه حقوقی میان گشاینده اعتبار و ذی‌نفع تحت عنوان اجرای مفاد اعتبار، و سایر اسباب سقوط تعهد بانک متعهد در برابر ذی‌نفع اعتبار، مطالعه می‌شود (فصل پنجم).

فصل اول

تشکیل اعتبار اسنادی

تقاضای گشایش اعتبار اسنادی به نفع فروشنده، همواره مسبوق به توافقی است که میان خریدار و فروشنده مبنی بر پرداخت به روش اعتبار اسنادی در قرارداد پایه بیع صورت پذیرفته است. ممکن است متعاملین در قرارداد بیع صرفاً بر اینکه پرداخت ثمن از طریق اعتبار اسنادی انجام گیرد، تراضی نموده باشند، بی‌آنکه اوصاف اعتبار اسنادی مورد نظر را تعیین نمایند. در این حالت، قواعد تکمیلی و تفسیری سکوت طرفین را از حیث اوصاف اعتبار اسنادی مورد نیاز تکمیل و تفسیر خواهد کرد. اما، در کمتر موردی طرفین تعیین تمام اوصاف اعتبار را یکسره به قواعد تفسیری و تکمیلی وامی‌نهند. طرفین قرارداد پایه بیع، معمولاً متناسب با نیازهایشان، بر اوصاف اساسی اعتبار اسنادی که در جلب رغبت اشخاص مؤثر است، تراضی می‌کنند؛ اوصافی مانند عدم قابلیت فسخ اعتبار، قابلیت معامله اعتبار، قابلیت انتقال اعتبار، تأیید اعتبار و غیره، از جمله کیفیاتی است که چنانچه قصد متعاملین بر آنها تعلق گرفته باشد، صریحاً در قرارداد بیع، به آنها تراضی می‌شود. همچنین، مسائل دیگری، مانند مهلتی که ظرف آن اعتبار باید به نفع فروشنده گشایش یابد، ارزی که مبلغ اعتبار به آن پرداخت می‌شود، انواع اسنادی لازم‌الارائه و مندرجات اسناد مورد نظر، محل ارائه اسناد به بانک، و به ویژه تاریخ انقضای اعتبار، از جمله مسائلی است که به طور معمول طرفین قرارداد پایه از کنار آنها به سکوت نمی‌گذرند. متعاقب آن، تقاضانامه اعتبار نیز که به وسیله خریدار (متقاضی اعتبار) تنظیم می‌شود، و به بانک طرف درخواست گشایش اعتبار تقدیم می‌گردد، نیز بر اساس آنچه پیش‌تر میان خریدار و فروشنده درباره امور فوق، مورد توافق قرار گرفته است، تکمیل می‌گردد. متعاقب آن، در صورتی که بانک مورد مراجعه با مندرجاتی که متقاضی اعتبار در تقاضانامه اعتبار آورده است، موافق باشد، اعتبارنامه تجاری را بر

اساس همان مندرجات مورد درخواست، تنظیم و به ذی‌نفع ابلاغ خواهند نمود. بنابراین، اعتبار اسنادی تجاری معمولاً بر اساس شروطی که پیشاپیش در قرارداد پایه (قرارداد بیع) آمده است، گشایش می‌یابد؛ و حتی ممکن است در قرارداد تقاضای اعتبار، و همچنین در اعتبارنامه‌ای که به ذی‌نفع اعتبار ابلاغ می‌شود، به این قرارداد پایه اشاره رود، هرچند این امر باعث نمی‌شود که بانکی که بر اساس اعتبار خود را متعهد می‌سازد، درگیر رابطه حقوقی پایه شود و با آن ارتباط یابد، یا مفاد اعتبار مقید به صرف این اشاره، مقید به شروط قرارداد پایه گردد. در این فصل، در مقام بیان مسائل حقوقی راجع به شرایط تشکیل اعتبار، مندرجات الزامی و اختیاری اعتبارنامه، زمان تشکیل رابطه اعتبار اسنادی، طرفین رابطه اعتبار اسنادی به معنای خاص، تأثیر گشایش اعتبار به نحو صحیح بر تعهد خریدار به تأدیه ثمن، و نهایتاً تحلیل ماهیت حقوقی رابطه اعتبار اسنادی به معنای خاص می‌باشیم. بر این اساس، مباحث این فصل را طی پنج گفتار به ترتیب زیر ارائه می‌دهیم: نخست، شرایط تشکیل اعتبار را بررسی می‌نماییم (گفتار اول)؛ آنگاه، مندرجاتی را که در اعتبارنامه تجاری باید یا بهتر است آورده شود، معرفی خواهیم نمود (گفتار دوم)؛ زمان تشکیل رابطه اعتبار اسنادی، موضوع مهم دیگری است که بررسی می‌نماییم (گفتار سوم)؛ در ادامه، تأثیر گشایش اعتبار اسنادی به نحو صحیح بر اصلی‌ترین تعهد خریدار، یعنی تعهد خریدار به تأدیه ثمن، مورد بحث قرار می‌گیرد (گفتار چهارم)؛ گفتار بعدی این فصل را به تحلیل ماهیت حقوقی اعتبار اسنادی اختصاص داده‌ایم (گفتار پنجم)؛ و سرانجام در گفتار پایانی، به بیان اوصاف تعهد بانک گشاینده اعتبار خواهیم پرداخت (گفتار ششم).

گفتار اول ـ شرایط تشکیل اعتبار اسنادی

اعتبار اسنادی، در زمره اعمال حقوقی جای می‌گیرد؛ یعنی عملی است که ایجاد آن نیازمند قصد انشای گشاینده است. حتی در مورد بانک‌های دولتی و ملی نیز، استقرار تعهد به سبب گشایش اعتبار به عهده بانک، هیچ‌گاه بنا به حکم مستقیم قانون نیست، بلکه همواره اراده بانک مبنای این تعهد را شکل می‌دهد. اعتبار اسنادی به عنوان یک عمل حقوقی، همانند دیگر اعمال حقوقی، تابع قواعد عمومی صحت و نفوذ اعمال حقوقی، مانند وجود قصد و رضا، اعلام قصد باطنی (وسیله ابراز اراده)، اهلیت تمتع و

استیفاء، اختیار تصرف (عدم محکومیت به ورشکستگی)، معلوم و معین بودن موضوع و غیره است. اعمال این قواعد بر عمل حقوقی اعتبار اسنادی، بحث ویژه‌ای را مطرح نمی‌سازد. بنابراین، خود را ناگزیر به تکرار آن مباحث در این کتاب نمی‌بینیم. در این گفتار، صرفاً به پاره‌ای از شرایط برجسته تشکیل اعتبار اسنادی که فهم مطالب آینده این رساله علمی متوقف بر آشنایی اجمالی با این شرایط است، اشاره می‌کنیم. بر این اساس، در ادامه پاره‌ای از شرایط ماهوی و شکلی تشکیل رابطه اعتبار اسنادی، طی دو مبحث جداگانه مطالعه شده است.

مبحث اول ـ شرایط ماهوی

در فرایند تشکیل معامله اعتبار اسنادی، مذاکرات و گفتگوهای مقدماتی که نهایتاً منجر به رد و بدل شدن ایجاب و قبول میان گشاینده اعتبار و ذی‌نفع گردد، صورت نمی‌پذیرد. اعتبار اسنادی (رابطه گشاینده ـ ذی‌نفع)، چنان که خواهیم دید، ماهیتاً ایقاع است، و به صورت یک قرارداد مبتنی بر توافق اراده‌های گشاینده و ذی‌نفع تشکیل نمی‌گردد. گفتگوهای مقدماتی سابقاً میان خریدار و فروشنده در قرارداد بیع، و متعاقب آن میان متقاضی اعتبار و بانک طرف مراجعه رخ داده است که دو عمل حقوقی متمایز و جدای از خود عمل اعتبار اسنادی به معنای خاص، تلقی می‌شوند. اینک بانک طرف مراجعه خریدار، اگر قصد موافقت با پیشنهادی که متقاضی مبنی بر گشایش اعتبار داده است، داشته باشد، به صرف صدور اعتبارنامه خود را در آن واحد هم در برابر متقاضی متعهد به قرارداد گشایش اعتبار ساخته، و هم بر اساس رابطه اعتبار اسنادی در برابر ذی‌نفع، متعهد می‌گردد. انعقاد قرارداد گشایش اعتبار با تکمیل فرم چاپی مخصوصی که به متقاضی تسلیم می‌شود، آغاز می‌گردد. فرم تقاضانامه اعتبار پس از آنکه تکمیل شد، ایجاب متقاضی به بانک شمرده می‌شود. این ایجاب ممکن است از سوی بانک قبول شود یا رد گردد. صدور اعتبارنامه مطابق آنچه در این فرم خواسته شده، فعل واحدی است که می‌تواند قبول این ایجاب باشد، در عین حال که موجد و تشکیل‌دهنده رابطه اعتبار اسنادی به معنای خاص کلمه است.[۹۹۴] در بحث از زمان تشکیل اعتبار خواهیم

---

994. Charl Hugo, ***Discounting Practices and Documentary Credits***, *supra* note 899, at 104: "The completed application typically constitutes an offer that can be